

Družbena stratifikacija

Egalitarna družba je družba, v kateri so vsi člani enaki (fraza oblast ljudstvu bi postala resničnost).

Družbena neenakost se nanaša na obstoj družbeno ustvarjenih neenakosti.

Družbena stratifikacija je posebna oblika družbene neenakosti in se nanaša na prisotnost posebnih družbenih skupin, ki so postavljene ena nad drugo glede na dejavnike, kot sta premoženje in ugled. Stratifikacija pomeni hierarhijo družbenih skupin.

Moč: stopnja, do katere lahko posamezniki vsilijo svojo voljo drugim z njihovim soglasjem ali brez njega.

Ugled: količina spoštovanja ali časti, povezano z družbenimi položaji, lastnostmi posameznikov in življenjskimi slogi.

Premoženje: materialna lastnina, ki je v posameznih družbah opredeljena kot dragocena. Vključuje lahko zemljo, denar, živino, stavbe in mnogo drugih oblik lastnine, ki jih posedujejo posamezniki ali družbene skupine.

Družbena mobilnost je možnost za premik iz enega sloja v drugi sloj družbe (zaprti, odprti sistemi).

J.J. Rousseau: razmišlja, da družbena neenakost izhaja iz bioloških temeljev (neenakost na biološki podlagi), vendar je še vedno manjša, kot pa družbeno ustvarjene neenakosti.

2.1. DRUŽBENA STRATIFIKACIJA (razdeljenost družbe, skupin ljudi na posamezne družbene sloje, (družbena) slojevitost)- FUNKCIONALISTIČNI POGLED

TALCOTT PARSONS - STRATIFIKACIJA IN VREDNOTE

Red, stabilnost in sodelovanje v družbi temeljijo na vrednotnem konsenzu, to je splošnem soglasju članov družbe o tem, kaj je dobro in kaj cenjeno. Stratifikacijski sistemi izvirajo iz skupnih vrednot.

Stratifikacija je, v svojem vrednotnem vidiku, potemtakem rangiranje enot družbenega sistema glede na skupni sistem vrednot. Tisti, ki se iz vidika družbenih vrednot izkažejo, bodo uvrščeni visoko in bodo verjetno prejeli različne nagrade. Deležni bodo najmanj visokega ugleda, saj ponazarjajo in posebljajo skupne vrednote.

Stratifikacija je neizogiben del vseh človeških družb.

Obstaja splošno prepričanje, da so stratifikacijski sistemi pošteni, ustrezni, ker so v osnovi izraz skupnih vrednot. Odnosi med družbenimi skupinami so predvsem odnosi sodelovanja in medsebojne odvisnosti (recipročen odnos).

Visoka specializiranost dela neizogibno vodi v neenakost glede na moč in ugled.

Neenakosti v moči in razlike v ugledu temeljijo na skupnih vrednotah.

Družbena stratifikacija je neizogibna (izvira iz skupnih vrednot) in funkcionalna (služi integraciji različnih skupin v družbi).

KINGSLEY DAVIS IN WILBERT E. MOORE - DODELITEV VLOG IN IZVRŠEVANJE VLOG

Stratifikacija obstaja v vsaki človeški družbi. Vsem družbenim sistemom so skupni neki funkcionalni predpogoji in eden izmed njih je učinkovita dodelitev in izvrševanje vlog (treba je zasesti vse vloge, zasesti jih morajo tisti, ki so jih zmožni najbolje opravljati, zanje je treba zagotoviti usposabljanje, naloge morajo biti opravljene vestno).

Vse družbe potrebujejo določen mehanizem za zagotavljanje učinkovitega dodeljevanja in izvrševanja vlog. Ta mehanizem je družbena stratifikacija, ki jo vidita kot sistem, ki dodeljuje neenake nagrade in prednosti različnim položajem v družbi. Nekateri položaji v družbi so bolj funkcionalno pomembni. Glavna funkcija stratifikacije je,

da razporedi najsposobnejše ljudi na funkcionalno najpomembnejše položaje. To stori tako, da tem položajem pripiše visoke nagrade. Želja po takih nagradah spodbuja ljudi, da zanje tekmujejo, in v teoriji bodo najbolj nadarjeni uspeli.

Družbena stratifikacija je sredstvo, s katerim družbe zagotovijo, da so najpomembnejši položaji skrbno zasedeni z najbolj usposobljenimi osebami.

Pomembnost položaja lahko merimo na dva načina:

- s stopnjo, do katere je položaj edinstven,
- s stopnjo, do katere so drugi odvisni od omenjenega položaja

Davis in Moore imata družbeno stratifikacijo za funkcionalno nujnost vseh družb.

MELVIN M. TUMIN - KRITIKA DAVISIA IN MOORA

Davis in Moore sta zanemarila vpliv moči na neenako razporeditev nagrad.

Funkcionalna pomembnost je stvar mnenja.

Družbena stratifikacija lahko deluje kot ovira za motivacijo talenta.

Neenakost možnosti (tisti, ki so rojeni v nižje sloje nimajo enakih možnosti za uresničitev svojih talentov kot tisti, ki so rojeni v višje sloje).

Različnost nagrad spodbuja sovražnost, sumničavost in nezaupanje med različnimi segmenti v družbi. Je prej sila delitve kot povezovanja. Stratifikacija slabi družbeno integracijo tako, da daje članom nižjih slojev občutek izključenosti iz participacije v širši družbi.

2.2. DRUŽBENA STRATIFIKACIJA - POGLED NOVE DESNICE

Svobodni trg v kapitalističnih družbah vidijo kot najboljšo podlago za organiziranje družbe.

Milton Friedman, Fredrich Hayek, Peter Saunders in David Marsland

PETER SAUNDERS - STRATIFIKACIJA IN SVOBODA

Na splošno se strinja s stratifikacijsko teorijo Davisa in Moora. Pravi pa, da si lahko predstavljamo družbo, kjer so vsi položaji enako nagrajeni glede na materialna sredstva in formalni status, toda taka družba bi imela resne probleme.

Tri vrste enakosti: formalna ali pravna enakost, enakost možnosti, končna enakost (sprejema prvi dve načeli, zavrača pa tretje).

Neenakost je upravičena, ker podpira ekonomsko rast.

KRITIKA NOVODESNIČARSKEGA POGLEDA

Podcenjujejo možne negativne učinke stratifikacije v spodkopavanju družbene kohezivnosti in integracije.

Gordon Marshall in Adam Swift kritizirata Saundersa zaradi poskusov hkratnega zagovarjanja tako enakosti možnosti, kot formalne in pravne enakosti. Dvomita tudi v pogled, da tržne sile nujno nagrajujejo zaslužnost. Ponujata tudi dokaze, ki dokazujejo, da kapitalistične družbe niso resnično meritokratske.

2.3. DRUŽBENA STRATIFIKACIJA - MARKSISTIČNI POGLED

Stratifikacija je mehanizem, s katerim nekateri izkoriščajo druge.

v vseh stratificiranih družbah obstajata vladajoči razred in podrejeni razred

moč vladajočega razreda izhaja iz njegovega lastništva in nadzora nad proizvodjalnimi sredstvi.

vladajoči razred izkorišča in zatira podrejeni razred.

posledica tega je temeljni konflikt interesov.

različne institucije družbe, kot so politični in pravni sistem, so orodje dominacije vladajočega razreda.

le v primeru, če so proizvodjalna sredstva v skupni lasti bodo razredi izginili.

Razredi so glavni sloji v vseh stratifikacijskih sistemih. Razred je družbena skupina, katere člani imajo skupen odnos do proizvodjalnih sredstev.

Politična moč izhaja iz ekonomske moči. Prevladujoče ideje razrednih družb so ideologije vladajočega razreda.

Razredi in zgodovinske dobe:

~ primitivni komunizem (predzgodovinske družbe; je edini primer brezrazredne družbe)

~ antična družba

~ fevdalna družba

~ kapitalistična družba

Odnos med dvema glavnima družbenima razredoma je odnos vzajemne odvisnosti in konflikta.

Marx je domneval, da je razredni boj gonilna sila družbenih sprememb.

Družbena skupina postane razred v celoti tedaj, ko postane razred za sebe.

Ideologija vladajočega razreda ustvarja lažno razredno zavest, lažno sliko narave odnosa med družbenimi razredi.

Razred po sebi je preprosto družbena skupina, katere članom je enak skupen odnos do proizvodjalnih sredstev.

Razred za sebe: na tej stopnji imajo člani razredno zavest in razredno solidarnost.

Razredna zavest (popolno zavedanje resničnega položaja). Končna stopnja razredne zavesti in razredne solidarnosti pa je dosežena, ko člani razreda spoznajo, da lahko le s kolektivnim delovanjem zrušijo vladajoči razred in naredijo določene korake v tej smeri.

Razredna solidarnost (prepoznanje skupnih interesov in poenotenje le-teh)

Glavni vzroki za polarizacijo so: homogen delavski razred (razlike med kvalificiranimi, polkvalificiranimi in nekvalificiranimi delavci vedno bolj izginjajo, ko stroji odpravijo veččine, potrebne za proizvodnjo blaga), pavperizacija (čeprav se lahko plače in življenjski standard proletariata izboljšata, bodo njegovi člani revnejši v odnosu do buržoazije) in mala buržuazija (tekmovanje bo porinilo vmesne sloje, to je tiste skupine, ki so med dvema glavnima razredoma, v proletariat).

2.4. DRUŽBENA STRATIFIKACIJA - WEBERJANSKI POGLED

Max Weber:

Družbena stratifikacija izhaja iz boja za redke vire v družbi (ekonomski viri, boj za ugled, politična moč).

Razredi se razvijajo v tržni ekonomiji, v kateri posamezniki tekmujejo za ekonomsko korist.

Razred je skupina posameznikov, ki jim je skupen podoben položaj v tržni ekonomiji in prejemajo zaradi tega dejstva podobne ekonomske nagrade.

Razredni položaj oseb je njihov tržni položaj. Glavna delitev obstaja med tistimi, ki imajo v lasti proizvodna sredstva, in tistimi, ki jih nimajo.

Razlikuje naslednje razredne skupine:

~ višji razred z lastnino

~ beloovratniški delavci brez lastnine

~ mala buržoazija

~ razred manualnih delavcev

Pri oblikovanju razredov ima močan vpliv tudi tržna vrednost sposobnosti tistih, ki lastnine nimajo.

Za polarizacijo ima večjo raznovrstnost razredov in širjenje srednjega razreda.

Skupine se oblikujejo, ker je njihovim članom skupen podoben statusni položaj. Status se nanaša na neenako razporeditev družbene časti. Statusna skupina sestoji iz posameznikov, ki jim je dodeljena podobna količina družbenega spoštovanja in imajo zato skupni statusni položaj.

Socialna zaprtost pomeni izključitev nekaterih ljudi iz članstva statusne skupine (kaste).

Status, bolj kot razred, zagotavlja osnovo za oblikovanje družbenih skupin, katerih člani zaznavajo skupne interese in skupinsko identiteto.

Stranke so skupine, ki se izrecno ukvarjajo z vplivanjem na politiko in sprejemanjem odločitev v interesu svojih članov. Skrbijo za pridobivanje družbene moči.

2.5. RAZREDI

ZGORNJI RAZRED

JOHN WESTERGAARD IN HENRIETTA RESLER -MARKSISTIČNI POGLED NA VLADAJOČI RAZRED
Zasebno lastništvo kapitala zagotavlja ključ za razlago razrednih delitev. Razredni sistem je v svojih podrobnostih zapleten, v svojem bistvu pa preprost: glavna delitev še vedno obstaja med kapitalom in delom.

PETER SAUNDERS - NOVODESNIČARSKI POGLED NA VIŠJE RAZREDE

Neenakost je nujna, če naj bi bila družba pravična in uspešna, vendar je posledica kapitalizma bolj široka razpršitev premoženja in moči. Družbi ne vladajo najbogatejši.

JOHN SCOTT - KDO VLADA VELIKI BRITANJI?

Razredi so sestavljeni iz kategorij gospodinjev, ki imajo podoben položaj glede na distribucijo dohodka in premoženja ter celotno distribucijo življenjskih možnosti.

Menedžerska revolucija pomeni prenos dejanskega nadzora nad industrijo od lastnikov k menedžerjem.

Oblastni blok je skupina ljudi, ki lahko za nekaj časa monopolizirajo politično moč nad državo.

Oblastna elita so tisti ljudje iz oblastnega bloka, ki zasedajo ključne položaje v državi.

DRUGI POGLEDI NA VIŠJE RAZREDE

Elitne teorije soglašajo s trditvijo, da je moč koncentrirana v rokah manjšine, ne pa tudi s tem, da izhaja moč iz premoženja. Oblast izhaja iz zasedanja najvišjih služb v družbi.

Pluralisti zavračajo mnenje, da višji družbeni razredi monopolizirajo moč, in menijo, da so vladne usmeritve v liberalnih demokracijah določene z željami ljudi. Moč je razpršena in ni koncentrirana v rokah zgornjih razredov.

SREDNJI RAZREDI

MARX IN SREDNJI RAZRED

Srednji razred je razred, ki je sestavljen iz posameznikov z nemanualnimi poklici. Menil je da srednji razred izginja (kar ne drži).

ZGORNJI SREDNJI RAZRED

PROFESIJE IN RAZREDNA STRUKTURA

Glede na njihov tržni položaj lahko profesionalce razdelimo v dve skupini: višji profesionalci (sodniki, odvetniki, arhitekti, zdravniki, ...) in nižji profesionalci (učitelji, medicinske sestre, socialni delavci, knjižničarji).

Barber: (funkcionalistični pogled) profesionalizem vključuje štiri bistvene lastnosti:

sistematično in posplošeno znanje,
večjo skrb za interese skupnosti kot pa za lastne interese,
vedenje profesionalcev je pod strogim nadzorom etičnega kodeksa,
visoka plačila.

Kritike funkcionalizma: funkcionalistične razlage vloge in nagrad profesionalcev so močno kritizirali zaradi naslednjih domnev:

profesionalci pomembno prispevajo k dobrobiti cele družbe,
bolj kot posameznim skupinam služijo vsem članom družbe,
njihova skrb je služenje skupnosti, ne pa lastnim interesom.

Veberjanski pogled: profesionalci so poklicne skupine, ki jim je nadziranje in vplivanje na trg delovna sile uspelo na tak način, da lahko maksimizirajo nagrade za svoje delo. Profesionalizem je strategija za razvoj poklica, v kateri kolegi vzpostavijo sistem samouprave. Poklic vodijo v prvi vrsti interesi njihovih članov. S tega vidika vključuje profesionalizem naslednje dejavnike:

obstaja omejitev pri vstopanju v poklic,
profesionalizem vključuje združenje, ki nadzira ravnanje svojih članov,
profesionalci si uspešno prilaščajo pravico, da lahko posamezne storitve zagotovijo le kvalificirani člani.

C. Wright Mills: pravniki niso toliko varuhi zakona v prid vsem, temveč vse bolj postajajo služabniki velikih korporacij (pod vprašaj postavlja veberjansko trditev, da so profesionalci zmožni delovati predvsem v svojem lastnem interesu). Ugotavlja, da postajajo profesionalci vse bolj služabniki premožnih in vplivnih.

raverman: pri mnogih beloovratniških delih je prišlo do dekvilifikacije. Ko se zmanjša kvalificiranost, ki je za delo potrebna, ti beli ovratniki glede na manualne delavce izgubijo prednosti, ki so jih uživali prej. Postanejo proletarizirani.

BARBARA IN JOHN EHRENREICH - PROFESIONALNO-MENEDŽERSKI RAZRED

Dokazujeta, da obstaja poseben profesionalno-menedžerski razred, ki je sestavljen iz: plačanih umskih delavcev, ki nimajo v lasti proizvodnih sredstev,... Domnevata, da v družbi ne obstajata dva glavna razreda, temveč trije.

Funkcije novo nastalega razreda so:

organizacija proizvodnega procesa, izvajanje družbenega nadzora nad delavskim razredom,

propagiranje ideologije vladajočega razreda, pomoč pri razvoju trga potrošniških dobrin.

Celotna vloga novega razreda je, da reproducira odnos dominacije in podrejanja med vladajočim in podrejenim razredom.

Kritike Ehrenreichovih (marksisti in neomarksisti):

ni jima uspelo upoštevati proletarizacijskih teženj v profesionalno-menedžerskem razredu (Abercrombie, Urry)

Erik O. Wright zavrača obstoj enotnega profesionalno-menedžerskega razreda. Trdi, da ostajajo kapitalistične družbe polarizirane na dva razreda: vladajoči in delavski razred.

Veberjanski pogled: zavračajo pristop Ehrenreichovih. Bolj poudarjajo pomen tržnega položaja ljudi v posameznih poklicih.

NIŽJI SREDNJI RAZRED

Proletarizacija: teorija proletarizacije domneva, da so postali rutinski beli ovratniki del proletariata in jih ni več mogoče prištevati k srednjemu razredu.

HARRY BRAVERMAN - DEKVALIFIKACIJA ADMINISTRATIVNEGA DELA

Podpira teorijo proletarizacije.

DAVID LOCKWOOD - VEBERJANSKI POGLED

Obstajajo trije vidiki razrednega položaja:

tržni položaj (nanaša se na takšne dejavnike kot so plače, stabilnost zaposlitve, možnost za napredovanje),

delovni položaj (družbeni odnosi pri delu med zaposlenimi in menedžerji ter nižjim osebjem),

statusni položaj (stopnja ugleda, ki jo posamezna skupina delavcev uživa v družbi).

Administrativni delavci so v stanju statusne dvoumnosti (spadajo med statusni ravni, ki jo uživata srednji in delavski razred).

JOHN H. GOLDTHORPE - ADMINISTRATIVNI DELAVCI KOT VMESNI SLOJ

Administrativni delavci spadajo med delavski in srednji razred. Domneva, da obstaja vmesni sloj vrinjen med tisto, kar označujejo kot delavski in storitveni sloj.

A. STEWART, K. PRANDY, R.M.BLACKBURN - ADMINISTRATIVNI DELAVCI IN DRUŽBENA MOBILNOST

Posamezne delavce v stratifikacijskem sistemu je treba razlikovati od položajev, ki jih zasedajo. Administrativno delo je le poklicna kategorija, skozi katero ljudje prehajajo.

R. CROMPTON IN G. JONES - OBRAMBA TEZE O PROLETARIZACIJI

Navedeta štiri kategorije, s katerimi spodkopavata sklepe Stewarta in sodelavcev:

v raziskavi niso upoštevali beloovratniških delavk

moški administrativni delavci v prihodnje ne bodo več uživali takšne mobilnosti navzgor

delodajalci uporabljajo po stopnjah urejeno strukturo za spodbujanje lojalnosti in vdanosti s strani zaposlenih razrede lahko razumemo kot niz mest v družbeni delitvi dela.

G. MARSHALL, H. NEWBY, D. ROSE IN C. VOGLER - ADMINISTRATIVNI DELAVCI IN DELAVCI V USLUŽNOSTNIH DEJAVNOSTIH

Administrativno delo se ni proletariziralo. Administrativni delavci so vmesni sloj med delavskim in storitvenim razredom. Delavci v uslužnostnih dejavnostih so dejansko nerazločljivi od delavskega razreda.

SREDNJI RAZRED ALI SREDNJI RAZREDI?

ANTHONY GIDDENS - SREDNJI RAZRED

Obstaja en sam srednji razred, ki ima izobrazbene in strokovne kvalifikacije.

JOHN H. GOLDTHORPE - STORITVENI IN VMESNI RAZRED

Opredeľuje razred glede na tržni in delovni položaj. Najvišji razred obravnava kot storitveni razred, ki se notranje deli na tiste na višjih in nižjih položajih. Razred v sredini se imenuje vmesni razred.

K. ROBERTS, F.G. COOK, S.C. CLARK, E.SEMEONOFF - FRAGMENTIRANI SREDNJI RAZRED

Srednji razred je vedno bolj razdeljen na vrsto različnih slojev, od katerih ima vsak poseben pogled na svoj položaj v sistemu stratifikacije.

Kritike Roberta in sodelavcev: kritizirajo predvsem njegovo zanašanje na subjektivne predstave o razredih.

N. ABERCROMBIE IN J. URRY - POLARIZIRANI SREDNJI RAZRED

Za njiju sestojijo razredi iz posameznikov oz. ljudi in mest, ki jih zasedajo.

Profesionalci so bili precej uspešni pri ohranjanju samostojnosti in odgovornosti v svojem delu, administrativni delavci pa ne. Posledica je bila razpolovitev srednjega razreda na dvoje.

Združita marksistično in veberjansko teorijo. Del srednjega razreda se je približal zgornjemu razredu, medtem ko je postal drugi bolj ali manj proletariziran. Med njima je težko najti srednji razred.

MIKE SAVAGE, JAMES BARLOW, PETER DICKENS, TOMY FIELDING - LASTNINA BIROKRACIJA IN KULTURA

Trdijo, da srednji razred ni spojena skupina. Srednji razred sestoji iz treh glavnih skupin:

lastninsko premoženje (samozaposleni in mali delodajalci)

organizacijsko premoženje (menedžerji)

kulturno premoženje (profesionalci in strokovnjaki)

DELAVSKI RAZRED

D. Lockwood: subkultura proletarskih tradicionalistov (usmeritev v sedanjost, poudarek na takojšnjem nagrajevanju, oblastni model)

Za subkulturo srednjega razreda pa je značilen namenski pristop (usmeritev v prihodnost, odloženo nagrajevanje).

Predstave o družbi so splošne predstave ali slike o družbeni strukturi in razrednem sistemu.

2.6. POBURŽOAZENJE

Poburžoazenje je proces, pri katerem vse večje število manualnih delavcev vstopa v srednji sloj in postaja srednji razred.

Ekonomski determinizem: povpraševanje po moderni tehnologiji in razvito industrijsko gospodarstvo oblikujeta stratifikacijski sistem.

J. GOLDTHORPE, D. LOCKWOOD, E. BECHHOFER, J. PLATT - PREMOŽNI DELAVEC V RAZREDNI STRUKTURI (Luton)

Instrumentalna usmeritev k delu: delo je preprosto sredstvo za služenje denarja, za dvig življenjskega standarda.

Instrumentalni kolektivizem: na sindikate delavci gledajo kot na sredstvo za doseganje osebnih ciljev.

Na področju dela obstajajo znatne razlike med manualnimi in beloovratniškimi delavci.

Napredovanje je za beloovratniškega delavce moralno pričakovanje: čutijo dolžnost, da s svojo sposobnostjo koristijo podjetju.

Delavci v Lutonu se razlikujejo od tradicionalnega delavskega razreda in bi lahko tvorili predhodnico za nastajajoči novi delavski razred. Novi delavski razred se ne asimilira v srednji razred, med razredoma obstajata dve točki normativne konvergence: umik v zasebnost in instrumentalni kolektivizem.

Privatizirani instrumentalist: postopoma bo zamenjal proletarskega tradicionalista.

STEPHEN HILL - LONDONSKI PRISTANIŠKI DELAVCI

So bolj homogeni kot sta domnevala Goldthorpe in Lockwood.

FIONA DEVINE - NOV POGLED NA PREMOŽNE DELAVCE

Delo kot instrumentalni kolektivism vendar z malo več kolektivism. ukvarjanje z denarjem in življenjskim standardom jim ni preprečilo, da bi občutili solidarnost s svojimi delovnimi kolegi.

Devine zavrača idejo o novem delavskem razredu in zanika, da bi premožni delavci nekritično sprejemali kapitalistično družbo. Imajo želje kot potrošniki in njihov življenjski standard je narasel, vendar si že vedno bolj želijo egalitarne družbe.

CEPITVE V DELAVSKEM RAZREDU

RALF DAHRENDORF - DEZINTEGRACIJA DELAVSKEGA RAZREDA

Razred manualnih delavcev postaja vedno bolj heterogen in različen.

Domneva, da je prišlo do razgraditve dela: dezintegracija manualnega delavnega razreda

ROGER PENN - ZGODOVINSKE DELITVE V DELAVSKEM RAZREDU

Socialna zaprtost sindikatov kvalificiranih delavcev (želijo omejiti rekrutacijo in usposabljanje delavcev za dela, ki zahtevajo kvalifikacije, da bi vzdrževali ali izboljševali pogajalski položaj svojih članov).

IVOR CREWE – »NOVI DELAVSKI RAZRED«

Delavski razred je razdvojen, toda ne glede na stopnjo usposobljenosti, temveč glede na bolj specifične dejavnike. Obstaja novi delavski razred (živijo na J VB, niso člani sindikatov, delajo v zasebnih podjetjih, v lasti imajo svoje stanovanje oz. hišo).

G. MARSHALL, H. NEWBY, D. ROSE, C. VOGLER - VEŠČINE IN SEKTORSKE DELITVE

Delavski razred je razdeljen na sloje glede na stopnjo usposobljenosti, povezano z njihovim delom. Delavske delitve so mnogo bolj pomembne od sektorskih cepitev.

DENIS WARWICK IN GARY LITTLEJOHN - DELITVE V RUDARSKUH SKUPNOSTIH

Posedovanje stanovanja odraža polarizacijo med ekonomsko razmeroma varnimi, ki imajo redno zaposlitev, in ostalimi.

Koncept razrednega dna uporabljata z oklevanjem (saj to ni stopnja usposobljenosti temveč nezaposlenost, nimajo sredstev za participacijo v demokraciji).

NIŽJI SLOJI

MARKSOV POGLED NA NIŽJE SLOJE

Lumpenproletariat: dno stratifikacijskega sistema.

Rezervna armada delovne sile

Relativno presežno prebivalstvo (pripadniki rezervne armade delovne sile, lumpenproletariat) deli na štiri skupine:

nestalno presežno prebivalstvo (delavci, ki so zaposleni, dokler ne dosežejo polnoletnosti),

latentno presežno prebivalstvo (kmečki delavci, ki niso več potrebni in ki nameravajo iskati delo v urbanih področjih),

stagnirajoče presežno prebivalstvo (del aktivne delovne sile, vendar s skrajno neredno zaposlitvijo),

pauperizem (kriminalci, klateži, prostitutke, dejanski lumpenproletariat).

CHARLES MURRAY - RAZREDNO DNO V AMERIKI IN BRITANIJ

Vrsta družbene bolezni...vladna politika spodbuja naraščanje števila Američanov, ki so odvisni od podpor.

Razredno dno se ne nanaša na stopnjo revščine temveč na tip.

RALF DAHRANDORF - RAZREDNO DNO IN EROZIJA DRŽAVLJANSTVA

»Rak, ki požira družbeno tkivo«. Spremembe v delovnem procesu so tiste, ki vodijo k razvoju razrednega dna.

ANTHONY GIDDENS - RAZREDNO DNO IN DVOJNI TRG DELOVNE SILE

Prepričan je, da razredno dno obstaja.

Dvojni trg delovna sile:

1. primarni trg (službe imajo visoke in stabilne ter progresivne ravni ekonomskih plačil, zanesljivost zaposlitve, možnosti za karierno mobilnost),
2. sekundarni trg (nizka raven ekonomskega plačila, skromna zanesljivost zaposlitve, majhne možnosti za karierno napredovanje).

Razredno dno sestavljajo predvsem ženske in etnične manjšine.

DUNCAN GALLIE - HETEROGENOST RAZREDNEGA DNA

Zavrača idejo o dvojnem trgu delovne sile. Trdi, da obstaja precejšnje število ljudi, ki ima na trgu delovne sile zelo šibek položaj.

W.G. RUNCIMAN - RAZREDNO DNO KOT UPRAVIČENCI DO PODPOR

Sedem razredni model, ki temelji na razlikah v nadzoru, lastništvu in tržnosti.

Razredno dno so tisti člani britanske družbe, katerih vloga je bolj ali manj stalno postavljiva na ekonomsko raven, na kateri država plačuje podpore tistim, ki so sploh nezmožni sodelovati na trgu delovne sile.

Kritike Runcimana: razredno dno je preveč nestabilno, da bi nanj gledali kot na razred.

DRUŽBENA MOBILNOST V KAPITALISTIČNI DRUŽBI

Pripisan status je status v predindustrijskih družbah in pridobljen status je status v industrijskih družbah.

Tipi družbene mobilnosti:

intrageneracijska mobilnost (v okviru ene same generacije),
intergeneracijska mobilnost (med generacijami).

DAVID GLASS - DRUŽBENA MOBILNOST PRED LETOM 1949

Samorekrutacija: proces, s katerim se pripadniki sloja rekrutirajo iz sinov tistih, ki že pripadajo temu sloju.

Kritike Glassa: njegove ugotovitve ne odražajo sprememb v poklicni strukturi pred 1949.

OKSFORDSKA ŠTUDIJA MOBILNOSTI

Absolutna mobilnost: skupna količina družbene mobilnosti

Relativna mobilnost: komparativne možnosti tistih, ki izhajajo iz različnih razredov, da dosežejo posamezne položaje v družbeni strukturi.

Pravilo relativnega upanja 1:2:4 nakazuje, da so bile v obravnavanem obdobju, po grobi oceni, možnosti dvakrat tolikšne za fante vmesnega razreda in štirikrat tolikšne za fante iz storitvenega razreda.

SAMOREKRUTACIJA ELIT

Samorekrutacija elit: proces, v katerem se pripadniki bogatih in močnih skupin rekrutirajo iz otrok tistih, ki že pripadajo takim skupinam.

SPOL IN MOBILNOST

POGLEDI J.H. GOLDTHORPA IN C.PAYNA NA SPOL IN DRUŽBENO MOBILNOST

Sklepata, da vključevanje žensk ni pomembno.

ESEŠKA ŠTUDIJA MOBILNOSTI

G. Marshall, D. Rose, H. Newby, C. Vogler

Zbiranje podatkov o stopnji moške in ženske mobilnosti. Prišlo je do porasta beloovratniških služb in posledično do visokih absolutnih stopenj mobilnosti navzgor. Rezultati so za moške precej podobni tistim iz oksfordske študije, za ženske pa kažejo drugačne vzorce družbene mobilnosti. Veliko žensk je mobilnih tako navzgor kot navzdol v razred III.

SPOL IN DRUŽBENI RAZRED

Razredno mešane družine so tiste, v katerih je ženska tista, ki je v višjem poklicnem razredu po lestvici Javnega registra (npr. če je manualni delavec poročen z nemanualno delavko).

SODOBNE TEORIJE STRATIFIKACIJE

ERIK OLIN WRIGHT - NEOMARKSISTIČNA TEORIJA RAZREDA

Zgodnja teorija:

Protislovni razredni položaji: menedžerji, nadzorniki, tehnokrati in delovodje so v protislovnih razrednih položajih med buržoazijo in proletariatom. Med malo buržoazijo in buržoazijo so mali delodajalci. To je skupina, ki je sestavljena iz tistih, ki zaposlujejo druge delavce. Med proletariatom in buržoazijo se nahajajo polavtonomni prejemniki mezd. Imajo nekaj nadzora nad tem, kaj proizvajajo in kako delajo.

Začne z razločevanjem treh razredov: buržoazija (lastniki proizvodnih sredstev), proletariat (brez nadzora nad proizvodnimi sredstvi) in mala buržoazija (je vključena v enostavno blagovno proizvodnjo).

Revizija teorije:

Razvije novo tipologijo razredov v kapitalistični družbi, ki temelji na lastništvu ali nelastništvu različnega premoženja, ki so lahko podlaga za izkoriščanje. Najprej deli družbeno strukturo na lastnike in nelastnike proizvodnih sredstev. Mezdni delavci se razlikujejo glede na to, ali imajo nadpovprečno, približno povprečno ali podpovprečno premoženje v veččinah/usposobljenosti in organizaciji.

Izkoriščanje je posledica neenake razporeditve posameznega premoženja, vendar se v različnih ekonomskih sistemih temeljno premoženje razlikuje.

fevdalizem: delovna sila je neenako razporejena

kapitalizem: neenako razporejena proizvodna sredstva

statizem: neenako razporejeno organizacijsko premoženje

izkoriščanje, ki temelji na veččinah

Kritike Wrighta: očitajo mu, da je opustil značilne lastnosti marksističnega razrednega pristopa.

JOHN GOLDTHORPE - NEOVEBERJANSKA TEORIJA

Identifikacija sedem razredov, ki so združeni v tri: storitveni razred (beloovratniški poklici, delodajalce ter delojemalci), vmesni razred (mešanica belih in modrih ovratnikov, mali lastniki, samozaposleni in delojemalci), delavski razred (zaposleni modroovratniški delavci).

Razredni položaj izhaja iz položaja družine (moški hranilec) in ne posameznika.

Kritike Goldthorpa: teoretična podlaga ni jasno izdelana

W.G. RUNCIMAN - RAZREDNA STRUKTURA, VLOGE IN MOČ

Razredna struktura sestoji iz niza vlog.

Vloga je položaj, ki izraža dosledno ponavljajoče se vzorce institucionalnega vedenja, utemeljenega z vzajemnimi prepričanji o zmožnosti njihovih vršilcev, da neposredno ali posredno vplivajo na vedenje drugega.

Najpomembnejše so poklicne vloge.

Kariera: možnost za napredovanje

Razred je niz vlog, katerih skupen položaj v družbenem prostoru je funkcija narave in stopnje ekonomske moči, ki jim pripada skozi njihov odnos do institucionalnih procesov proizvodnje, distribucije in menjave.

Ekonomska moč lahko izvira iz: lastnine, nadzora, tržnosti.

Loči sedem razredov, ki temeljijo na posedovanju različnih količin lastnine, nadzora in tržnosti: zgornji razred, srednji razred (višji profesionalci, višji državni uslužbenci, menedžerji) in delavski razred (zgornji ali kvalificirani delavski razred in spodnji ali nekvalificirani delavski razred).

SOCIOLOGIJA, VREDNOTE IN DRUŽBENA STRATIFIKACIJA